

Svetomir Bojanin: *Tretman pokretom i savetovanje*

Stevan NESTOROV^{1,2}, Violeta NESTOROV³

²OŠ „Radivoj Popović“, Zemun, Srbija

³PU „Savski venac“, Vrčić „Venčić“, Beograd, Srbija

Bojanin S. (2016): *Tretman pokretom i savetovanje (II izdanje)*. Beograd: Pomoć porodici, 21 cm, 210 str.

Prvo izdanje monografije *Tretman pokretom i savetovanje*, sa podnaslovom: *Reedukacija psihomotorike; Relaksacija psihomotorike (Šulc, Beržes); Pokret u psihoterapiji*, autora prof. dr Svetomira Bojanina, izazvalo je veliku pažnju stručne javnosti u Srbiji, ali i van Srbije. Nakon godinu dana od prvog izdanja, autor je izašao u susret molbi izdavača i obavio stilske ispravke i manje dopune određenih segmenata u knjizi i pripremio ju je za drugo izdanje, koje je objavljeno u januaru 2016. godine.

Monografija je nastala kao rezultat dugogodišnjeg rada i iskustva prof. dr Svetomira Bojanina, dečjeg psihijatra, u Institutu za mentalno zdravlje u Beogradu i na Defektološkom fakultetu u svojstvu redovnog profesora. U oblasti psihijatrije dece i omladine prof. dr Bojanin je uneo niz novina: naučnu oblast *Neuropsihologija razvojnog doba*, prvo na Defektološkom fakultetu, a potom i na posle diplomskim studijama na Medicinskom fakultetu u Beogradu; stručnu oblast *Reedukacija psihomotorike*, bitnu za tretman i rehabilitaciju u psihijatriji razvojnog doba i u defektologiji, na Defektološkom fakultetu u Beogradu, tako da ova monografija predstavlja upravo materiju koja se odnosi na pomenuti stručni i naučni doprinos autora.

Materija koja je se u monografiji obrađuje predstavlja, u skraćenom obliku, odabrane sadržaje o razvoju pokreta, sadržaje o značaju pokreta za mentalni razvoj deteta, i na tim elementima zasnovan tretman reedukacijom psihomotorike i relaksacijom, kao i sadržaje o načinu savetovanja koje se obavlja sa decom i u radu sa roditeljima.

Monografija se sastoji od uvoda, četiri tematske celine i zaključnih razmatranja:

U uvodu, na prve četiri stranice, autor objašnjava svoj stav prema reedukaciji psihomotorike, odnosno tretmanu pokretom i prema psihoterapiji, te

ukazuje na srodnost tih tretmana na primeru reedukacije i plej terapije dece, kada se sa jednog načina može preći na drugi i opet se vratiti prethodnom načinu tokom samog postupka, ukoliko se javi potreba za tim u određenom trenutku, i dodaje da *mnoge igre koje su imale dominantnu ulogu u nekim segmentima razvoja tokom detinjstva, mogu delovati blagotvorno, bilo primenjene u plej terapiji, bilo u okviru reedukacije psihomotorike*. (Bojanin, 2016, str. 8).

Dalje, autor razbija stroge granice pristupa mentalnim problemima deteta i čoveka uopšte. Ukazuje na srodstvo tretmana pokretom sa kinestezijom i njenom mestu u razvojnom procesu tokom detinjstva, kao i sa muzikom, posebno muzikoterapijom i korišćenjem ritma u tretmanu osoba sa teškoćama u mentalnom zdravlju. Autor smatra da su kao pomoć u tretmanu ovih osoba uvek dobrodošli svi događaji koji svoje poruke šalju telom, opažaju čulima, a razumavaju svesnim poimanjima u njihovim najtananim sadržajima. Prema autoru, pokret se prosto nameće pukoj reči makar i kao metakomunikacija, gradeći sa njom okosnicu psihoterapije i različitih oblika savetovanja.

Nakon uvoda, u drugom delu monografije ukazuje se na sadržaj koji je autor podelio na četiri tematske celine: I deo ili teorijski pristup (11-76 str.); II deo ili tretman pokretom (77-108 str.); III deo ili relaksacija psihomotorike (109-134 str.); IV deo ili uvod u savetovanje (135-192 str.); Nakon toga slede: Zaključna razmatranja (193-202 str.); Pogovor (203-210 str.) i Beleška o autoru (211-213 str.). Iza svakog pogavlja je navedena korišćena literatura, a na kraju monografije je i reč izdavača.

U okviru prve tematske celine obrađuje se razvoj ideje o reedukaciji i odnosu pokreta i mentalnih funkcija od Pedra de Leonea do savremenog doba, završavajući sa skicom dostignuća na tom polju Anri Valona koji je delovao polovinom prošlog veka. Ukratko su obrađeni radovi Pereire, Itara, Segena i Montesorijeve. Autor ovaj deo definiše rečima: *Dajem uvid u osnovni koncept neuropsihološkog razvoja ličnosti kao pojave, kako bi se razumeo odnos pokreta ili psihomotorike uopšte, i mentalnog života deteta, kao i odrasle osobe. Tekst je praćen sa osam shema koje ilustruju anatomske odnose ili funkcionalne uloge pojedinih delova nervnog sistema, mišića i čula, kao i jednom tabelom koja prikazuje faze razvoja sa neuropsihološkog stanovišta*.

Druga tematska celina posvećena je vežbama reedukacije koje su opisane uz dvadesetak ilustracija vežbi sa skicama, a tu su i sheme koje se odnose na masažu i hidroterapiju. Kroz prikaz vežbi ukazuje se gde i kada one najuspešnije deluju, kao, na primer, pri vežbanju pred ogledalom u radu sa

decom sa autizmom ili sa decom sa kliničkim slikama simbioze sa majkama ili vežbe kontrole pokreta kod razvojnog hiperkinetskog sindroma i tikova. Autor posebno stavlja akcenat na vežbe prepoznavanja drugog zbog njihovog značaja u smislu emocionalnog osamostaljivanja i jačanja otpornosti na pojačanu sugestibilnost tokom razvojnog procesa. Bojanin ovde navodi kao sasvim poučan stav prof. dr Krstić, koja je na Defektološkom fakultetu Univerziteta u Beogradu nasledila predmet od njega, i koja navodi da *cilj reedukacije nije toliko da se direktno konfrontira sa simptomom, koliko da izmeni uslove pod kojima se on javio (...) imajući u vidu i relacione aspekte doživljenog iskustva, kao i preduzetih akcija*. Smatramo da ovaj deo monografije pruža neposrednu praktičnu osnovu za zasnivanje preventivnog ili terapijskog postupka sasvim slobodnog, bez strepnje nad mogućom greškom poštovanja pravila, jer, kako autor navodi, svaka od ovih vežbi uvek je samo početak komunikacije sa našim sagovornikom sa kojim nastojimo da razmenimo emocionalne stavove i da time započnemo naš dijaloški odnos koji i jeste onaj autentični agens svakog tretmana u dvoje: Ja-Ti ili Ja-Vi, Oni. Autor u ovom delu teksta ukazuje da tretman pokretom uvek mora da bude podešen ... *kako ličnosti terapeuta, tako i problemu koji se tretira*, kod datog subjekta u tretmanu.

U trećem delu izlaganja se obrađuje primena opušanja mišića po metodu Šulcove relaksacije modifikovane po Beržesu, koja se zadržava na tom prvom stepenu opuštanja mišićnih masa čime se smiruje mentalna napetost i u nekim situacijama omogućava nastavljanje sa psihoterapijskim tretmanom. Autor smatra da se njome deluje na decu sa povišenim nivoom treme u školi ili pri susretima sa ljudima, u opštim stanjima straha, usled premorenosti ili posle prekomernih uzbuđivanja.

Konačno, poglavlja koja slede u okviru četvrte tematske celine smatramo najvažnijim da bi razumeli stav autora uopšte prema tretmanima pokretom, psihoterapijskim školama ili prema isceliteljskom i re/habilitacionom postupku uopšte. Taj stav je posebno bitan za defektologe koji se bave, kako autor smatra, isceliteljskim poslom zahvatajući celovitost ljudskog postojanja u subjektu sa kojim se bavi, a ne samo edukacijom određenih tehnika učenja ili ponašanja u zajednici. Prof. dr Bojanin kaže navodi da *mentalni život čoveka izvire iz genskog materijala i nervno-humoralnih osnova biološke prirode. Njih čine fenomeni psihičkog života neposredno zasnovani u struktura-ma: vizuomotorne kontrole sa veštinama ruku i grafomotorike; uspravnog hoda i opažanja čula uopšte, a posebno čula na daljinu; upamćivanja i dugoročnog pamćenja; govora i, čina slobodne volje*. Autor navodi da se već tokom prve

godine života, iz tih osnova javlja *pojava prepoznavanja lika majke i ka njoj usmrena ljubav...* Prof. dr Bojanin izlaganje počinje time što definiše savetovanje kao dijaloški odnos i razgovor sa svojim klijentom ili pacijentom, koga on ovde naziva našim *sagovornikom*. Objašnjava da se taj odnos sastoji od uzajamnog davanja i primanja, od pokreta, predmeta, reči, do izraženih osećanja, što uvek počinje nekim ustezanjem pa se potom popušta do čina prijateljstva između stručnog lica i njegovog sagovornika.

U daljem izlaganju autor opisuje tretman dece tokom bebstva gde ima dominaciju glas, dodir, melodičnost izgovaranja reči, razmena pokreta, igra žmurke, a posle učenje i razmena pesmica, pa na tom mestu autor upućuje na ilustrovanu publikaciju Verice Ječmenić pod nazivom *Ja mogu – korak napred*, sa serijom igara razmene aktivnosti i opisivanja tih aktivnosti pesmicama. Dalje, autor smatra, kako se diže nivo komunikacije, a time dozreva i osećajnost deteta, taj dijalog rečima i igrom dobija sve složenije odnose, do ravni razgovora u pubertetnom i adolescentnom nivou. Takođe, autor upućuje na teme koje se najčešće sreću u tim uzrastnim dobima, i na odnos terapijskih sadržaja shodno odnosu subjekta u tretmanu prema doživljavanju vremena. Doživljaj trodimenzionalnog vremena ili vremeske ravni prošlost-sadašnjost-budućnost, bitan je za određivanje čovekovog postojanja i aktivnosti u datom trenutku.

Na kraju, smatramo da treba da naglasimo potrebu da se za primenu svake od ovih metoda moramo obući kod onih stručnih ljudi za obuku kadrova na ovom polju koji zahtevaju da svako od nas ko se bavi tretmanom pokretom, relaksacijom, savetovanjem ili psihoterapijom mora lično da prođe kroz obuku tehnikama onog metoda koji bi želeo da sam primenjuje u svojoj praksi. Ovaj deo osvrta na monografiju završavamo citirajući autora: *Lični tretman je uvek koristan i zdrav pristup svakoj obuci u primeni neke veštine ili umeća koji bi se primenjivali na drugom. Svako od polaznika obuke u ovom radu sa ljudima, sedne pred svoga edukatora kao pacijent i svojim ličnim iskustvom se izlaže postupcima svoga učitelja, uključujući se time u onaj autentični tip učenja mudrosti monaha, od svojih duhovnika po manastirima ili šegrtu, starijim zanatima u kujundžinicama ili kovačnicama.* Prema ovom Bojaninovu stavu, izgleda da se u životu sve menja samo mudrost ostaje uvek istom.

U zaključnim razmatranjima autor se poziva na tabelu gde sažeto ponavlja podelu razvojnih doba prema neuropsihološkim obeležijima od bebstva, preko bajkovitog doba i zrelog detinjstva do pubeteta i adolescencije, uz tri nove tabele u kojima na sasvim očigledan način iznosi razvoj od biološke

osnove do samosvesti, praćenje sazrevanja tokom uzrastanja, kao i izbor komunikacije u psihoterapiji shodno uzrastu. Takođe, u ovom delu autor daje rezime sadržaja cele monografije.

Prof. dr Svetomir Bojanin ovu knjigu završava pogovorom u kome iznosi razvoj tretmana pokretom koji je zasnovan na neuropsihološkim osnovama i fenomenološkom pristupu dečijoj psihijatriji u našoj sredini. Takođe, autor u ovom delu daje i kritički osvrt na mogućnosti razvoja ove oblasti, pa iznosi da tada razlog protiv razvijanja ovog predmeta na Defektološkom fakultetu u Beogradu nije imao ni stručne ni ekonomske osnove, i autoru je, kako navodi, sasvim nepoznat.

Na poledini korica knjige autor nas podseća da pored svega što smo u ovoj knjizi naučili nikako nije data *definitivna reč nauke...*, jer, *naučno je samo ono prema čemu se uvek možemo postaviti upitno i uvek dotle dok na našu upitanost dobijamo očekivane odgovore.*

Monografija *Tretman pokretom i savetovanje*, sa podnaslovom: *Reedukacija psihomotorike; Relaksacija psihomotorike (Šulc, Beržes); Pokret u psihoterapiji*, autora prof. dr Svetomira Bojanina, izdavača „Pomoć porodici“ u Beogradu (2016), predstavlja svojevrsnu amajliju, odnosno izuzetno vredan vodič za rad defektologa i drugih stručnjaka koji se bave rastom i razvojem dece i tretmanom poremaćaja u rastu i razvoju dece i mladih i još jedan doprinos autora koji ima izuzetan značaj u stručnom i naučnom smislu.